

استخراج از همه چیز

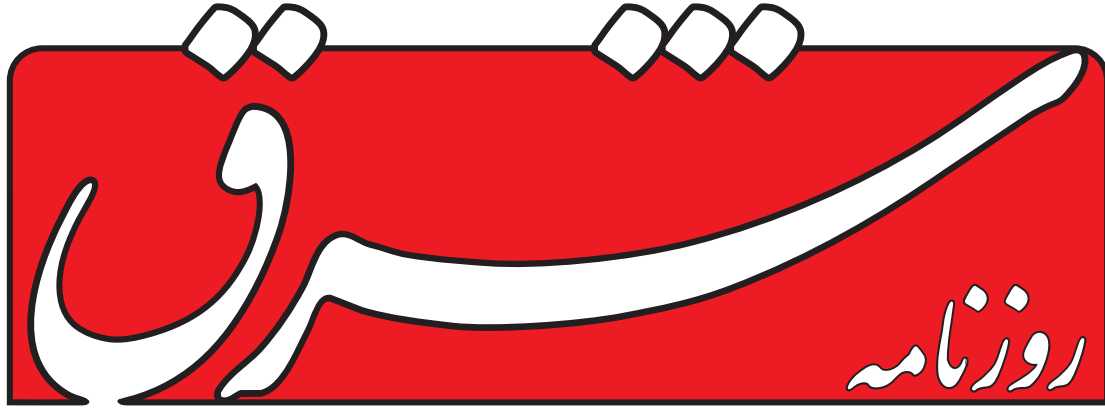
حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

حفراری و استخراج، فرم‌ها و شکل‌های مختلفی دارد. برخی شکل‌ها و فرم‌های استخراج فاجعه‌بار و بنیادکن و برخی دیگر از شکل‌های استخراج، التیام‌بخش، ضروری و مفید به شمار می‌آیند. در نگاه اول، واژه استخراج مفهومی در علوم طبیعی و مهندسی به ذهن متبادر می‌شود؛ یعنی حفراری و استخراج منابع زیرزمینی، اما یک شکل از حفراری و استخراج است. انواع دیگری از حفراری وجود دارد که ثروت را در حفراری و استخراج مناسبات اجتماعی دنبال می‌کند. حفراری و استخراج منابع زیرزمینی مانند زغال‌سنگ، نفت و گاز در عصر جدید گسترش یافت. کشورهای پیشرفته با بهره‌گیری از عقلانیت ابزاری و تکنولوژی، منابع زیرزمینی را از اعماق زمین استخراج کردند و هنوز ادامه دارد. کشورهای استعمارگر سایر کشورها، استعمارگران سرتاسر زمین را درنوردیدند. بعد از استقلال این کشورها، بحث این بود که آیا منابع طبیعی مثل نفت و گاز، وسیله و اسباب توسعه است یا مانع آن به شمار می‌آید؟ و بحث نفرین منابع و دولت‌های رانتیر مطرح شد که فعلا محل بحث ما نیست. نوع دیگر استخراج، فاجعه‌بارتر است و متأسفانه در کشور ما هم به شدت در حال جریان؛ استخراج از حق مشترک و زیست مشترک که همه باید از آن استفاده و مراقبت کنند. منظور استخراج ناعادلانه از خاک، جنگل، دریا، دریاچه، آب‌های زیرزمینی، جو و به‌طور کلی منابع مشترک است که تبدیل به مالکیت برخی می‌شود. چنین حفراری و استخراجی در سطح کلان فاجعه‌بار است و استخراج این منابع به شکل خصوصی ما را به نقطه‌ای بی‌بازگشت می‌رساند. اگر در گذشته دغدغه این بود که استخراج منابع نیروی کار را دچار انواع دردها، رنج‌ها و استعمار می‌کند و چه‌بسا جان آنها را به خطر می‌اندازد، امروز دغدغه این است که استخراج منابع آب، خاک، جنگل و هوا برای کل جامعه تباهی ایجاد می‌کند. هارت و نکری، دو متفکر قرن بیستم، در کتاب اسمبلی می‌نویسند با گسترش استخراج‌گرایی هیچ گوشه از کره زمین از کزند دست‌اندازی در امان نمانده است. امروز دریاچه، جنگل، رودخانه و هوا تفاوتی با معدن و چاه نفت و گاز ندارند؛ آنها نیز استخراج و بلعیده می‌شوند. با شدت‌یابی استخراج‌گرایی از همه چیز، همه چیز به یغما می‌رود. این دو متفکر دو نوع دیگر از استخراج را نیز بیان می‌کنند؛ استخراج ژنوم و بافت انسان. اطلاعات ژنتیکی انسان‌ها استخراج و حق استفاده از آن برای برخی ثبت می‌شود. نوع دیگر استخراج، به قول این دو متفکر، عبارت است از حفراری و تصرف ارزش و ثروت ناشی از یافتن الگوها در مناسبات اجتماعی. به عبارتی، استخراج داده‌ها از موتورهای جست‌وجو و شبکه‌های اجتماعی مجازی برای کسب ثروت توسط عده‌ای محدود. کوبی مناسبات اجتماعی ما تبدیل به منبع ثروت برای عده‌ای خاص شده است. اما گاهی حفراری و استخراج از زندگی شخصی و خصوصی افراد برای سلطه، تهدید و ارباب‌شده می‌یابد و شرکت‌هایی ظهور می‌کنند که کسب‌وکارشان حمایت در مقابل حفراری و استخراج داده‌های شخصی افراد است. گاهی هم استخراج التیام‌بخش، ضروری و مفید است. علم روان‌کاوی با حفراری در ناخودآگاه و استخراج برخی چیزهای درآورد مخفی در فرد، سعی در رهایی و آزادی انسان دارد؛ رهایی از امور درآورد که فرد نمی‌دانست چیست. روان‌کاوا با حفراری در ناخودآگاه و استخراج منابع ناراحت‌کننده، کار رهایی‌بخشی را انجام می‌دهد. مورخ نیز با حفراری در دل تاریخ و استخراج داده‌های کمتر مورد توجه قرارگرفته، سعی می‌کند پدیده‌های تاریخی را از منظری متفاوت قابل فهم کند. در جامعه‌شناسی نیز حفراری و استخراج مهم و تعیین‌کننده است. یکی از اهداف جامعه‌شناسی، استخراج امر مشترک است تا چگونگی همبستگی اجتماعی را توضیح دهد. جامعه‌شناس می‌کوشد حفراری کند تا ببیند نظم موجود چگونه شکل گرفته؟ نظم موجود چه کاستی‌ها و نشی‌هایی دارد؟ و می‌کوشد موانعی که همبستگی اجتماعی را تهدید می‌کند، استخراج کند. جهان امروز تجلی انواع فرم‌ها و شکل‌های حفراری و استخراج است؛ گاهی برای کسب ثروت، کنترل و سلطه و گاهی برای التیام، فهم و رهایی. جامعه باید تصمیم بگیرد کدام نوع حفراری و استخراج فاجعه‌بار است و زودتر باید متوقف شود؛ هرچند هر عقل سلیمی می‌تواند حفراری و استخراج‌های تباہ‌کننده انسان و جامعه را تشخیص دهد. لطفا حفراری‌ها و استخراج‌های بنیادبرانداز را متوقف کنید.

دوشنبه ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۳
۱۱ ذی‌القعدة ۱۴۴۵
۲۰ می ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۳۸
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

رهبر انقلاب در دیدار جمعی از خانواده‌های سپاهیان پاسدار:

مردم برای سلامت رئیس‌جمهور و همراهان ایشان دعا کنند

هیچ اختلالی در کار کشور به وجود نخواهد آمد

در «شرق» امروز می‌خوانید: نامهربانی با درختان پایتخت • عمویی در واکنش به گزارش سالانه آژانس بین‌المللی انرژی: موضوعات باقی‌مانده بین ایران و آژانس قابل حل و فصل است

برگزیده‌ها

جای خالی نظام هوشمند مدیریت شهری در گفت‌وگو با پیروز حناچی

مدیریت شهری از توکیو تا مشهد تفاوت دارد

سیدامیر منصوری، استاد دانشگاه تهران در گفت‌وگو با «شرق» مطرح کرد:

نسخه نجات تهران در برابر فاجعه انسانی

از شایعه پناهندگی تا بازداشت؛ وحید مرادی کجاست
حکایت عجیب ناپدیدشدن مدیر ایرانی در دوبی

یادداشت

دل ایران

احمد مسجدجامعی

از نمادهای ویژه امام رضا علیه‌السلام نقاره‌خانه آن حضرت است. چنین چیزی را در عتبات عالیات برای هیچ‌یک از امامان بزرگوار نداریم. شاید این‌گونه ادای احترام را بتوان نوعی نگرش هنرمندانه ایرانی در جنبه‌های گوناگون آن دانست. بارگاه امام از زمان شهادت ایشان در ۲۰۳ قمری تاکنون، برپا بوده و آستان حضرت از همان هنگام، خادم و نگهبان داشته است؛ اما اینکه از چه زمانی در آنجا، نقاره‌زنی راه افتاده، موضوعی دیگر است. برخی از خادمان نقاره‌خانه که اکنون این وظیفه را انجام می‌دهند، از جایگاهی ویژه در میان همکارانشان برخوردارند و بنا بر اسناد خانوادگی، تاریخی ۵۰۰ساله دارند.

نقاره‌خانه به دو نوع ساز بادی و کوبه‌ای مجهز است و این هر دو در ضمن رضوی در کنار آستان الهی که حیات معنوی ایران به آن وابسته است، خوش‌نقش‌اند.

ساز کوبه‌ای یا پوستی در جای‌جای ایران، در اندازه‌های گوناگون ساخته و در عروسی و عزا نواخته می‌شود و درواقع، سازی فراکبر و ملی است. ضربه‌هایی که بر این ساز نواخته می‌شود و صدایی که از آن برمی‌خیزد، با ضرباهنگ تپش قلب هماهنگ و تداعی‌کننده جریان زندگی است. کُرَنای سازی بادی است که دم و بازدم را نشان می‌دهد و نیز یادآور دمیدن روح الهی در کالبد انسانی و همچنین صور اسرافیل است که صلا ی بیداری سر می‌دهد و جانی دوباره به مردگان می‌بخشد و این هر دو با مرکزیت قدسی حرم شریف رضوی تناسب دارد. نقاره‌خانه به جز جنبه معنوی، نمادی رسانه‌ای است و نواختن آن بر فراز کاخ‌ها و عمارت‌های امرا و سلاطین «نوبتی» و همراه با معانی ثانوی بوده که در یک فرهنگ خاص، برای ساکنان محله و شهر دربردارنده پیامی ویژه است...

۱۳۳
صفحه ۵

گزارشی از سقوط بالگرد رئیس‌جمهوری و جست‌وجوی فشرده تیم‌های نجات برای دستیابی به سرنوشت سرنشینان این بالگرد

لحظات نفس‌گیر

در نقاط مختلف کشور برای سلامتی رئیس‌جمهوری و همراهانش مراسم دعا و نیایش برگزار شد

آخرین رئیس‌جمهوری و تیم‌های نجات در بازگشت از محل احداث سد مشترک «فیزقلعه‌سی»، عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست‌جمهوری

برای کمک‌رسانی بود و در ساعات پایانی روز خبرنگار اعزامی شبکه خبر در گزارشی میدانی در تشریح آخرین وضعیت بالگرد رئیس‌جمهور گفت: به شدت هوا مه‌آلود است و کار امداد و نجات با سختی انجام می‌شود. شرایط دست به دست هم داده است تا هنوز اطلاع موثقی از محل سقوط و حادثه‌ای که برای بالگرد رئیس‌جمهور رخ داده است، به دست ما نرسد. گروه‌های جدید امدادی و کوهنوردان برای یافتن محل بالگرد رئیس‌جمهور آمدند و همه امکانات فراهم است. به دلیل بدی شرایط جوی جست‌وجوها را نمی‌توان با بالگرد انجام داد و با شرایط جوی امکان پرواز بالگردها وجود ندارد و این عملیات باید به صورت زمینی انجام شود و این مسئله باعث شده عملیات با مشکل و کندی مواجه شود.

در این بین رئیس‌ستاد کل نیروهای مسلح هم از حضور نیروهای مسلح، ارتش، سپاه و فرماندهی انتظامی از همان ساعات اولیه در منطقه خبر داد و افزود: «از همه امکانات، تجهیزات و ظرفیت‌های ارتش، سپاه و فرماندهی انتظامی برای امدادرسانی و جست‌وجوی بالگرد رئیس‌جمهور استفاده شود».

به گزارش اسکان‌نیز سخنگوی هلال‌احمر هم در اواخر روز گفت: «گزارش‌های نهادهای امنیتی ناقص است؛ هیچ تضمینی از سالم بودن یا نبودن هلیکوپتر وجود ندارد. شرایط جوی و آب‌وهوایی در محل حادثه این‌قدر بد است که سه مأمور امداد ما نیز مفقود شده‌اند».

دو هلیکوپتر که برخی وزرا و مسئولان در آن حضور داشته‌اند، سالم به مقصد رسیده‌اند. شنیده شده است آیت‌الله آل‌هاشم امام‌جمعه تبریز و امیرعبداللهیان وزیر خارجه نیز در هلیکوپتر حامل رئیس‌جمهور حضور داشتند». در این بین اخبار غیررسمی هم از مصدومیت تعدادی از همراهان رئیسی خبر می‌دادند که به یکباره با گذشت زمان، اخبار رسمی از وقوع یک انفصاق ناگوار برای هلیکوپتر حامل رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه خبر داد. جو نامساعد و جغرافیای خاص منطقه، عملیات شناسایی و امداد و نجات را با چالش‌های جدی مواجه کرد و همین امر نگرانی‌ها را افزایش می‌داد.

در همان ساعات اولیه معاون عمرانی استاندار آذربایجان شرقی درباره خبر سقوط بالگردی که گفته می‌شود رئیس‌جمهور هم در آن بوده است، به شبکه «شرق» گفت: «من هنوز به محل حادثه نرسیده‌ام و از جزئیات حادثه اطلاعی ندارم». ذاکری با بیان اینکه محل حادثه نزدیکی ورزقان است، ادامه داد: «سه بالگرد بوده که دوتای آن به سلامت به زمین نشستند و یکی از آنها سقوط کرده است». او با تأکید به اینکه هنوز در مسیر رسیدن به محل حادثه است، گفت: «با توجه به اینکه هنوز به محل حادثه نرسیده‌ام، از تعداد و مشخصات مصدومان احتمالی و علت و ابعاد دقیق حادثه اطلاعی ندارم».

با گذر زمان و نامشخص بودن شرایط رئیس‌جمهوری و تیم همراه نگرانی‌ها افزایش یافت. هرچند تیم‌های امدادی با سرعت برای کمک‌رسانی اعزام شدند اما شرایط جوی و مه سنگین مانع مهمی

شرقی؛ بالگرد حامل رئیس‌جمهوری و هیئت همراهش در صعب‌العبورترین منطقه ورزقان دچار سانحه شد. خبری که در ابتدا با «فرود سخت» هلیکوپتر حامل رئیس‌جمهور منتشر شد و با گذشت زمان و داغ‌شدن شایعه‌ها به احتمال سقوط تغییر یافت. دیروز بعد از بهره‌برداری از سد «فیزقلعه‌سی» در نقطه صفر مرزی که با حضور الهام علی‌اف انجام شد، بالگرد حامل رئیسی و هیئت همراه در منطقه شمال آذربایجان شرقی از دسترس خارج شد. در پی این حادثه، اخبار متناقضی مبنی بر سقوط یکی از سه هلیکوپتر کاروان رئیس‌جمهور در فضای مجازی منتشر شد، که فارس در واکنش به این اخبار ماجرای سقوط هلیکوپتر را تکذیب و عنوان کرد: «هلیکوپتر به‌خاطر شرایط جوی بد و مه‌گرفتگی شدید مجبور به فرود اضطراری شده است و رئیس‌جمهور و کاروان همراهش که امام‌جمعه تبریز و استاندار آذربایجان شرقی نیز بودند، زمینی به سمت تبریز حرکت کردند» اما زیرنویس شبکه خبر از وقوع حادثه برای یکی از بالگردهای همراه رئیس‌جمهور در سفر به آذربایجان شرقی خبر داد و در زیرنویس تکمیلی نوشت «تلاش تیم‌های امدادی برای رسیدن به محل حادثه ادامه دارد». همانند شبکه خبر، خبرگزاری تسنیم هم از ماجرا روایتی متفاوت از فارس ارائه داد. تسنیم نوشت: «برخی همراهان رئیس‌جمهور در این بالگرد توانسته‌اند تماسی با مرکز برقرار کنند و بدین جهت امبوداری برای پایان این حادثه بدون تلفات جانی افزایش یافته است». تسنیم افزود: «در این کاروان، سه هلیکوپتر حضور داشته‌اند که

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰۳۶۱۱۹

WWW.SHARGHDAILY.IR

ارتباط با روزنامه شرق
T.ME/ALOSHARGH

WWW.SHARGHDAILY.IR

